

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 8

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 8", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001, s. 1r. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not8-txt-shoot-idf2cc1012-bc7d-433c-b593-7cc5d7e03845.pdf> (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Not8:1

* De vita. E vita.

Digteriske Forsøg.

Not8:2

*.... Du siger, »hvad jeg har tabt ell. rettere berøvet mig selv«, hvad jeg har tabt, ak hvor skulde Du vide ell. forstaae det. Naar der er Tale herom, gjør Du bedst i at tie – og hvor skulde Nogen vide det bedre end jeg som havde gjort hele min uhyre reflekterede Sjæl til en saa smagfuld Indfatning som mulig for hendes rene dybe – mine mørke Tanker – mine tungsindige Drømme, mine glimrende Forhaabninger – og over Alt dette, min hele Ustadighed kort alt det Glimrende ved Siden af hendes Dybde – og naar jeg da svimlede ved at skue ned i hendes uendelige Hengivenhed; thi Intet er dog saa uendeligt som Kjærlighed – ell. naar hendes Følelser ikke saaledes sænkede sig ned i Dybet – men de i Kjærlighedens lette Spil dandsede hen derover – – –

hvad jeg har tabt, det Eneste, jeg elskede, hvad jeg har tabt [a] , i Mskers Øine mit ridderlige Ord, hvad jeg har tabt, det jeg altid har og altid skal, ogsaa uden at frygte dette Stød, sætte min Ære, min Glæde, min Stolthed i – at være trofast. Dog min Sjæl er saa urolig som mit Legeme i det Øieblik jeg skriver dette – i en Kahyt rystet af et Damskibs Dobbeltbevægelser.

[a] og tungt er det for mig netop i dette Tilfælde, hvor jeg saa gjerne vilde handle, at see mig anviist som min eneste Virksomhed, hvad man ell. overlader Qvinder og Børn – at bede.

Not8:3

~~~~~

Nu hvi gnider Du saa voldsomt,

See jeg lystre jo Dit Vink

Naar Du bruger mig [og] kalder

Kommer jeg som Lynets Blink.

Ikke jeg alene, min R. men hver anden Ringens Aand, dog vel at mærke ved Ringens forskellige Aander, forstaar jeg alle de forskellige villige Tjenere, der ere i mig for at lystre Dit Vink, en Tjener for hvert Dit Ønske og om muligt ti for hvert; men alle disse samle sig i mig i een Ringens Aand, der ikke som hiin, der fremtraadte for Alladin, ved en udv: og tilfældig Forbindelse er knyttet i Dig; men med en Sjæls hele Længsel, thi bragte jeg Dig ikke selv den Ring, jeg lystre.

I en anden Forstand ere vi atter begge Ringens Aand forenede. –)

Not8:4

~~~~~

Du siger: hun var smuk. O hvad veed Du derom, jeg veed det; thi denne Skjønhed har kostet mig Taarer – jeg købte selv Blomster for at pynte hende, jeg vilde have hængt al Verdens Prydelser paa hende, naturligviis blot forsaavidt de havde tjent til [at] fremhæve hendes Ynde – og naar hun da stod der, iført sin Stads – da maatte jeg gaae – naar hendes sjæleglade, livsfro Blik mødte mit – da maatte jeg gaae – da gik jeg ud og græd bitterlig.

Not8:5

~~~~~

hun elskede ikke min velformede Næse, ikke mine smukke Øine, ikke mine smaa Fødder – ikke mit gode Hoved – hun elskede kun mig og dog forstod hun mig ikke. –

Not8:6

~~~~~

Naar Maanen saaledes reflekterer sig i Havet, da er det som om den spillede paa Strenge.

Not8:7

~~~~~

Det er dog intet Under, at man har kaldet Havet Alts Moder – naar det saaledes vugger et Skib mell. sine Moderbryster.

Not8:8

~~~~~

Det er dog velgjørende engang imell. at føle, at man er i Guds Haand, og ikke evig og altid snige sig omkring i en velbekjendt Byes Kringelkroge, hvor man altid veed en Udvei.

Not8:9

~~~~~

Jeg kan ret mærke, hvorledes Sproget var mig af Vigtighed for at skjule min Melancholie – her i Berlin er det mig umuligt, jeg kan ikke bedrage med Sproget.

Not8:10

~~~~~

Man føler dog ret, hvor meget man savner, naar man ikke kan tale et Sprog som sit Modersmaal – alle Mellemtoner.

Not8:11

~~~~~

Man siger Kjærlighed gjør blind; den gjør mere end det, den gjør døv, den gjør lam; den, der lider deraf, han er den Plante Mimosa, der lukker sig, og ingen Dirk aabner den, jo mere man gjør Vold, jo mere lukker den sig.

Not8:12

~~~~~

Og naar det da stundom er som du ikke agtede paa min Røst, o Herre, ikke agtede min Klage, mit Suk, ikke min Tak – da vil jeg dog vedblive, at bede Dig indtil Du bønhører min Taksigelse, fordi Du haver bønhørt mig.

~~~~~

Not8:13

Og mener Du da ikke, at jeg længes efter at give hende dette Beviis paa min Kjærlighed, denne Opreisning for al den Ydmygelse, hun dog maa have lidt af deeltagende Slægtninge og Venner (Gud veed det, det var ikke min Skyld, at det skete saaledes^a ved endnu engang at styrte frem, ved at vise, at det var ikke Hensyn til Pligt, ikke Frygt for Mskers Omdømme, der lod mig blive hos hende – men, at jeg, det ustadigste af alle Msk. dog vendte tilbage til hende. Hvor vilde de ikke blive beskjemmede, hvor vilde de ikke blive afbrudte i deres tandløse Kjellingsludder, hvormed de vel var istand til at forkvale den Pige, jeg engang satte min Ære i at kalde min. Og i Sandhed dersom jeg ikke afskyede Selvmord, dersom jeg ikke følte, at alle slige Dyder er glimrende Laster, da vendte jeg tilbage til hende – for derpaa at ende mit Liv, en Plan, der destoværre altfor længe har foresvævet mig, og som gjør, at Skilsmissen fra mig bliver hende dobbelt tung; thi hvo elsker dog som en Døende, og saaledes har jeg egl. altid tænkt mig, hver Gang jeg hengav mig til hende – at leve med hende i den rolige og tillidsfulde Betydning, som dette Ord har, er aldrig falden mig ind. Det er i Sandhed til at fortvivle over. Det var mit eneste Ønske, at maatte blive hos hende; men fra det Øieblik, jeg følte, at det maatte gaae galt, og dette Øieblik kom desto værre altfor tidlig, besluttede jeg at indbilde hende, at jeg ikke elskede hende; og nu staaer jeg der, hadet af alle Msk. for min Troløshed, tilsyneladende Skyld i hendes

Ulykke og dog er jeg hende trofast som altid. Og kunde jeg endda see hende lykkelig med en Anden, hvor meget Smerteligt der end laae for den msklige Stolthed deri, jeg skulde dog være glad; men nu fortærer hun sig selv i Sorg over, at jeg som kunde gjøre hende lykkelig, ikke vilde det. Og i Sandhed jeg kunde have gjort hende lykkelig naar ikke etc.....

Og uagtet det er uklogt for min Rolighed, kan jeg dog ikke aflade at tænke mig det ubeskrivelige Øieblik, da jeg vendte tilbage til hende. Og uagtet jeg ell. troer, at jeg er temmelig stærk i at lide, hvad jeg anseer for Guds Straf over mig, saa bliver dette mig stundom for tungt. Tillige synes jeg, at jeg har gjort Uret mod hende ved ikke at lade hende vide, hvor meget jeg lider. Og naar jeg stundom tænker paa at jeg sagde, at Videnskaberne vilde tabe en Dyrker i mig, saa føler jeg, kun altfor vel, hvor usandt det var, thi netop derved, at jeg ikke bliver hos hende, har Videnskaben tabt, hvad den kan tabe i mig; thi kun paa hende tænker jeg, og jeg er overbeviist om, at hun ikke lider saa meget som jeg; Gud give, at der dog blot af min Liden, maa følge noget Godt for hende ...

Not8:14

~~~~~

Du skal vide, at Du anseer det for din Lykke aldrig at have elsket nogen uden hende, at Du sætter Din Ære i aldrig at elske nogen Anden.

Not8:15

~~~~~

Hvor er dog qvindelig Hengivenhed stor. – Men dette er den Forbandelse, der hviler over mig, aldrig at turde lade noget Msk. dybt og inderligt knytte siig til mig. Gud i Himlen veed, hvad jeg har lidt, de mange Gange, naar jeg barnagtigt glad havde udtænkt Noget, der ret vilde glæde hende, og jeg da maatte gjøre mig det til Princip aldrig at udføre noget i Glædens Øieblik, men vente til Forstanden og Klogskaben havde forbudet det af Frygt for at drage hende nærmere til mig. Mit Forhold til hende troer jeg, at man i Sandhed kan kalde ulykkelig Kjærlighed – jeg elsker hende – jeg besidder hende – hendes eneste Ønske er at blive hos hende – Familien bønfaller mig – det er mit høieste Ønske – jeg maa sige Nei. For at gjøre hende det lettere vil jeg om muligt bringe hende til at troe, at jeg var en simpel Bedrager, et letsindigt Msk., for om muligt at bringe hende til at hade mig; thi jeg troer, at det altid vil blive hende endnu tungere, hvis hun ahnede, at det var Tungsind – hvor ligner dog Tungsind og Letsind hinanden.

Not8:16

~~~~~

Og taler man om, at jordisk Kjærlighed gjør Een veltalende, hvor meget mere skulde da Kjærlighed til Dig o Gud, ikke gjøre et Msk. veltalende, Du der selv

dannede Mskets Mund til at tale.

Not8:17

~~~~~

... og naar jeg da føler mig saa ulykkelig, saa er det min Trøst, min eneste, at hun ikke lider med. Det er haardt at gjøre den Erfaring, at den man elsker blev Een troløs, men denne daglige Liden, ... og naar jeg da blev hos hende, da burde jeg dog være glad, og naar hun da desuagtet fik mig at see lide.... naar jeg er glad er det min bestandige Sorg, at hun ikke kan dele den.

Not8:18

~~~~~

Jeg kan ikke blive dette Forhold qvit; thi jeg kan ikke digte det, fordi i det Øieblik jeg vil digte farer der en Angst i mig, en Utaalmodighed, der vil handle.

Not8:19

#

Og klager Du maaskee over, at Msk. bleve Dig troløse - Du har maaskee Uret; thi hvo kjender saa nøie et andet Mskes inderste Hemmelighed - Du har maaskee Ret, Du har maaskee i Gjerningen erfaret det. - Ak, der er dog Een, der ikke bliver Dig troløs - og synes det Dig end, at Msk. dog vare Dig de nærmeste, og synes det Dig tungt, at Du først ved deres Troløshed skal lære Guds Trofasthed at kjende, synes det Dig langt smukkere, om det var muligt ved Mskers Trofasthed at lære at ahne Guds Trofasthed - Ak Du vilde dog aldrig have fornummet den saaledes som nu - Du vilde aldrig have fornummet at Gud er Din Næste, Din Nærmeste. -

Not8:20

#

... og denne rædsomme Uro - i ethvert Øieblik ligesom at ville overbevise mig om, om det dog ikke var muligt, at vende tilbage til hende, o Gud give jeg turde det. Det er saa tungt jeg havde sat det Sidste jeg haabede i Livet paa hende, og jeg maa berøve mig det. Hvor underligt, jeg har egl. aldrig tænkt at blive gift, men at det paa den Maade skulde gaae i Opfyldelse og efterlade et saa dybt Saar, det havde jeg ikke troet. Jeg [har] altid spottet dem, der talte om Qvindens Magt; det gjør jeg endnu, men en ung skøn, sjælefuld Pige, der elsker af alt sit Sind og al sin Tanke, der hengiver sig absolut, der beder - hvor ofte har jeg ikke været nærvædet at opflamme hendes Kjærlighed til en Ildebrand, ikke til en syndig Kjærlighed, men jeg behøvede blot at sige til hende, at jeg elskede hende, saa var Alt i Gang, for da at ende mit unge Liv. Men da faldt det mig ind, at dermed var hun ikke tjent, at jeg maaskee vilde samle et Tordenveir over hendes Hoved, idet hun vilde

tilregne sig Skylden for min Død. Jeg foretrak det jeg har gjort; mit Forhold til hende var altid holdt saa svævende, at det stod i min Magt at give det hvilken Fortolkning, jeg vilde. Jeg gav det den Fortolkning, at jeg var en Bedrager. Msklig talt er det den eneste Maade at frelse hende paa, at give hendes Sjæl Spændkraft. Min Synd er at jeg ikke havde Tro, Tro paa, at for Gud er alt muligt, men hvor er Grændsen herimell. og at friste Gud; men min Synd har det aldrig været, at jeg ikke elskede hende. Ja havde hun ikke hengivet sig saa Meget til, betroet sig til mig, ophøre at leve sig selv, for at leve for mig; ja saa var den hele Sag en Smørrebrød; at gjøre Nar af hele Verden, det hviler ikke tungt paa mig, men at bedrage en ung Pige. – Ak hvis jeg turde vende tilbage til hende, og hun som om hun end ikke troede, at jeg var falsk, dog visselig troede, at naar jeg først var bleven fri, vilde jeg aldrig vende tilbage. Men rolig min Sjæl, jeg vil handle fast og bestemt ud af den Anskuelse, jeg anseer for den rigtige. Ogsaa mine Breve vil jeg vaage over. Jeg kjender mine Stemninger. Men ved et Brev kan jeg ikke som naar jeg taler, øieblikkeligt fordrive Indtrykket, naar jeg seer det bliver for stærkt.

Not8:21

#

Der staaer i dette Øieblik en Mand nede paa Gaden og spiller paa en Lirekasse og synger dertil – det er underligt det er det Tilfældige og Ubetydelige i Livet, der faaer Betydning. Jeg tænker paa de Skibsdrenge, paa Finlapperne, der spillede i Maaneskin ombord paa Skibet – en Finlapper, hvo vilde ellers bryde sig om ham.

Not8:22

#

Der var i Nærheden af det Huus, hvor hun boede, en Kirke, jeg kan endnu huske og tydelig høre dens dumpe Slag. Naar den bestemte Time var kommen, da lød midt i Dagligstue-Passiaren Signalet, nu begyndte Aftenhvidskningerne. Og det var en Kirkeklokke, der antydede deres Tid.

Not8:23

#

Og det veed jeg med mig selv, at endnu i dette Øieblik, hvor jeg kun altfor meget føler, hvor megen Værdie Penge har for mig, dersom hun ønskede den, min hele Formue stod til hendes Tjeneste; og jeg vilde takke Gud for, at han gav mig denne Anledning til at bevise, hvor meget jeg holdt af hende.

Not8:24

#

~~Og naar da Solen lukker sit speidende Øie, naar Historien er forbi, da vil jeg ikke blot indhulle mig i~~

~~min Kæppe, men jeg vil kaste Natten som et Slør om mig, og jeg vil komme til Dig, — jeg vil lytte som den Vilde lytter — ikke efter Fodtrin, men efter Hjertebanken. —~~

Not8:25

#

Efter Aftale sender jeg Dig herved den Blomst tilbage, der nu i 8 Dage har glædet mig, har været Gjenstand for min Omhu og Ømhed. Dog det vil kun lidt sige; thi Du har jo selv opelsket den - opelsket den, hvad det dog er for et skjønt og indholdsrigt Ord, hvad dog et Sprog eier for Skatte - opelsket; thi skulde Dit fyrige Blik, der atter og atter har fæstet sig paa den spæde Plante, skulde hele Din Elskovs Varme ikke være mere end tilstrækkelig til i en ganske kort Tid at bringe den til at udfolde sig. Ubegribeligt, at dit Øies Ild ikke har fortæret den; men ikke sandt, desto værre ikke sandt, der var ogsaa enkelte Øieblikke, hvor Du tvivlede om min Kjærlighed, ell. hvor bange Ahnelser for at vor Lykke ikke skulde blive bestandig, drog hen over Dit Hoved, og da vederqvægede en mild Dug af Taarer den, og see den voxede dobbelt, blev dobbelt skjønt; ogsaa paa denne Maade blev den opelsket. -

Not8:26

#

Hvor det dog ydmyger min Stolthed, at jeg ikke kan vende tilbage til hende. Jeg havde sat al min Stolthed i at blive hende tro, og dog tør jeg det ikke. Jeg er ikke vant til at sætte min Ære i min Skjendsel - Trofasthed har jeg altid sat min Ære i. Og dog maa jeg staae i hendes Øine som en Bedrager, og det er den eneste Maade jeg kan gjøre godt igjen hvad jeg har gjort galt. Med en rædsom Consequents tiltrods for alle mine egne inderlige Ønsker, thi de udvortes Anfægtelser af Msk. som vil trænge ind paa mig, agter jeg ikke stort, har jeg holdt Stand. Og dog plager en Angst mig endnu. Sæt hun ret inderlig bliver overbeviist om, at jeg er en Bedrager, sæt hun forlover sig med en Anden, hvad jeg i ma[n]ge Maader naturligviis maa ønske - sæt at hun da pludselig faaer at vide, at jeg virkelig har elsket hende, at jeg af Kjærlighed til hende har gjort det, af inderlig Overbeviisning om, at det maatte gaae galt, eller allenfals, at jeg med den største Glæde af Verden med Tak til Gud vilde dele min Glæde med hende, men ikke min Sorg - ak det Sidste kan blive værre end det første.

Not8:27

#

Jeg nyder ingen Glæder mere, jeg hengiver mig ikke i dem med al den Uendelighed som i gl. Dage, jeg vil ikke være glad, naar hun er bedrøvet.

#

Not8:28

atter idag har jeg taget mig i et Forsøg paa at bringe hende en Slags Efterretning om, lade hende ahne, at jeg dog elsker hende. Mit Hoved er saa opfindsomt, og det har noget Tilfredsstillende ved sig naar man troer at have fundet et snildt Raad. Jeg vilde skrive et Brev til Hjemmet, der skulde trykkes. Overskriften skulde være: Min R det var nok for hende. Brevet selv kunde være fuldt af fine Antydninger. Dog jeg maae lade det være; jeg ydmyger mig under Guds Haand. Hver Gang en Slig Tanke falder mig [ind] og det skeer i Almdl. mange Gange om Dagen, saa forandrer jeg den til Bøn for hende, at det i Sandhed maa blive til Bedste for hende som jeg ønsker det.

Not8:29

#

Jeg saae idag en smuk Pige - det fængsler mig ikke mere - jeg vil det ikke - ingen Ægte mand kan være sin Kone mere trofast end jeg er hende. Det er tillige godt for mig; thi disse smaa Kjærlighedshistorier forstyrrer mig dog meget.

Not8:30

#

Ja - dersom det var hende, der havde slaaet op med mig, hvor meget jeg end elskede hende, det skulde være mig let at glemme hende; jeg turde sætte alle Seigl til for at glemme; jeg turde digte hende - men nu kan jeg ikke overtale mig dertil. Jeg erindrer mig selv derom ofte nok, og ofte nok kommer Erindringen uden at jeg behøver at fremkalde den. Min Sjæl bliver derved mere alvorlig, ak gid det maa være mig til Bedste.

Not8:31

#

Beständig svæver min Tanke mell. to Skikkelser af hende - hun er ung livsfro, sjæleglad, gjennemsigtig kort saaledes som jeg maaskee aldrig har seet hende - hun er bleeg, indsunken i sig selv, venter paa de ensomme Timer for at græde kort saaledes som jeg maaskee hell. aldrig har seet hende.

Not8:32

#

Dog den Sag er nu engang afgjort og dog bliver jeg aldrig færdig. Hun veed ikke hvilken Prokurator hun har inden i mig. Hun var klog. Til Afskeed bad hun mig dog engang imell. at erindre hende. Hun vidste godt at naar jeg først kom til at erindre saa er Fanden i Papirene. Dog ogsaa uden at hun havde bedet derom havde jeg gjort det. -

#

Not8:33

Jeg er saa glad ved at have hørt Schellings 2den Time – ubeskrivelig. Saa har jeg da længe nok sukket og Tankerne sukket i mig; da han nævnede det Ord: »Virkelighed« om Philosophiens Forhold til Virkelighed, da sprang Tankens Foster i mig af Glæde som i Elisabeth. Jeg erindrer næsten hvert Ord, han fra det Øieblik sagde. Her maaskee kan der komme Klarhed. Dette ene Ord, det erindrede mig om alle mine filosofiske Lidelser og Qvaler. – – Og for at hun ogsaa skal blande sig i min Glæde: Hvor vendte jeg ikke gjerne tilbage til hende; hvor gjerne vilde jeg ikke besnakke mig selv, at det var det Rigtige. Ak, dersom jeg kunde det! – Nu har jeg sat alt mit Haab til Schelling, – men dersom jeg dog vidste, at jeg kunde gjøre hende lykkelig; jeg reiste endnu i Aften. Det er dog tungt at have gjort et Menneske ulykkelig, og tungt, at det: at have gjort hende ulykkelig, næsten er det eneste Haab jeg har om at gjøre hende lykkelig.

Not8:34

* *

Stundom falder det mig ind: naar jeg nu kommer tilbage, maaskee vil hun have sat sig fast i den Tanke, at jeg var en Bedrager; sæt hun havde Kraft til at knuse mig med sit Blik (og det kan krænket Uskyld gjøre), – jeg gyser ved denne Tanke, det er mig forfærdeligt, – ikke at lide dette, det vilde jeg vel, naar jeg vidste det var til hendes Bedste, – men det rædsomme Spil med Livet, der ligger deri, saaledes at bringe et Menneske hvorhen man vil.

Not8:35

* *

Og i Sandhed, der er et Lidelsernes Samfund med Gud, en Taarernes Pagt, der i og for sig er saa saare skøn.

Not8:36

* *

Og Du som siger: »ja lykkelig den, det blev forundt at være troe over Lidet, men mig blev der slet Intet givet at virke med, thi det Pund, der betroedes mig, var ikke en Virkekraft, men en Vægt, en Byrde, der blev lagt paa mine Skuldre«. Det er vel sjeldnere, at et Menneske med Sandhed kan tale saaledes. Men dersom Du bar den med Ydmyghed, dersom Du tabte al Verden uden at tage Skade paa Din Sjæl, dersom Du elskede Gud, dersom selv Dit bekymrede Liv stundom forklares af Taksigelse, dersom Du troede

Gud, hans Rigdoms Dyb baade paa Viisdom og Kundskab, – og dersom Du ikke turde opløfte ubesmittede Hænder til Gud, dersom denne Byrde, som forskyldt, hvilede endnu tungere paa Dig, dersom Du dog ydmygede Dig under Guds vældige Haand, ikke klagede, ikke fulgte Verdens vise Raad at glemme, ikke fordristede Dig til at sige: skal da disse Lidelser aldrig ophøre, dersom Du elskede Gud i Din Sorg, – var Du da ikke »tro over Lidet?«

Not8:37

* *

Min.

Salomo siger: et godt Svar er som et sødt Kys. Du veed jeg er bekendt, ja næsten ilde lidt, fordi jeg altid spørger. Ak, de veed ikke hvad jeg spørger om. Kun Du veed hvorom jeg spørger, kun Du kan svare; o giv mig et Svar; kun Du kan give mig et godt Svar; thi et godt Svar, siger Salomo, er som et sødt Kys.

Din.

Not8:38

* *

Det er mærkeligt: i Evangeliet om den barmhjertige Samaritan giver Christus en egen Definition paa det Ord: Næste. Man troer i Almindelighed, at den er Ens Næste, af hvem man nærmest kan fordre Noget. Christus synes at antyde, at man ikke saa meget skal bestræbe sig for at have Mange, man kan kalde Næste, som selv at være Næste for Mange; thi han siger: hvo var hans Næste? og Svaret er: den, der gjorde vel mod ham. Altsaa: ikke den han nærmest havde kunnet regne paa, men den, der selv gjorde sig til Næste.

Not8:39

* *

Lidenskab det er dog Hovedsagen, det er den egentlige Kraftmaaler for Menneskene. Derfor er vor Tid saa ussel, fordi den ingen Lidenskaber har. Dersom min gode Jonas Olsen, som han skrev i hiin mindeværdige Billet, virkelig kunde hade som Ingen før har hadet, saa vilde jeg prise mig lykkelig ved at være bleven Samtidig med ham, lykkelig ved at være bleven Gjenstanden for dette Had, – det er dog en Kamp¹.

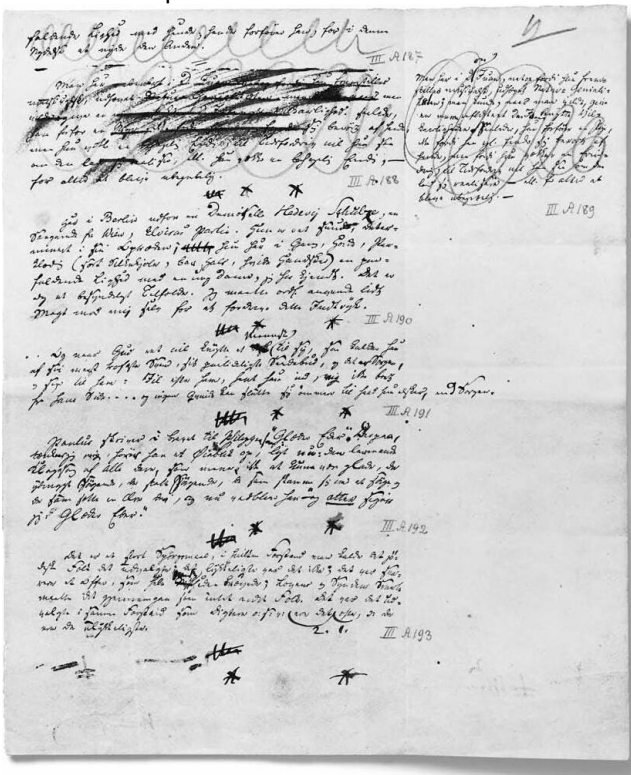
* *

1 Hvor skjønt siger Hegel ikke i »Æsth.« 3. Bd. S. 362: »Denn das Hauptrecht dieser großen Charakteren besteht in ihrer Energie, sich durchzusetzen, da sie in ihrer Besonderheit zugleich das Allegemeine tragen; während umgekehrt die gewöhnliche Moralitæt in der Nichtachtung der eignen Personlichkeit und in dem Hineinlegen der ganzen Energie in diese Nichtachtung besteht.«

Not8:40

Situation:

En Forfører, der allerede har taget adskillige Pigers Kjærlighed paa sin Samvittighed, forlieber sig i en Pige, han i den Grad elsker, at han ikke har Mod til at forføre hende, men heller ei kan beslutte sig til i Sandhed at knytte hende til sig. Han seer tilfældig en anden af en paa

Notesbog 8, bl. [6r] (Not8:40-45)
faldende Lighed med hende; hende forfører han, for i denne Nydelse at nyde den Anden.

Not8:41

=

Man har aabenbart i D. Juan netop fordi han fremstilles musicalsk, udhævet Natur-Genialitæten, man kunde naar man vilde give en mere reflekteret D.J. benytte Vilkaarlighed. saaledes, han forfør[er] en Pige, ikke fordi han engang finder sig berørt af hende, men hun vækker en behagelig Erindring, til Tidsfordriv vil han see om den lader sig realisere, ell. hun vækker en behagelig Erindring, - for altid at blive ubegribelig.

[a] Man har i D. Juan, netop fordi han fremstilles musicalsk, udhævet Natur-Genialitæten, man kunde, naar man vilde give en mere reflekteret D.J. benytte Vilkaarligheden, saaledes, han forfører en Pige, ikke fordi han egl. finder sig berørt af hende, men fordi hun vækker en Erindring, til Tidsfordriv vil han see om den lod sig realisere - ell. for altid at blive ubegribelig. -

Not8:42

=

Her i Berlin udfører en Demoiselle Hedevig Schulze, en Sangerinde fra Wien, Elviras Partie. Hun er ret smuk, determineret i sin Optræden, – hun har i Gang, Høide, Paaklædning (sort Silkekjole, bar Hals, hvide Handsker) en paafaldende Lighed med en ung Dame, jeg har kjendt. Det er dog et besynderligt Tilfælde. Jeg maatte ordl. anvende lidt Magt mod mig selv for at fordrive dette Indtryk.

Not8:43

=

.. Og naar Gud ret vil knytte et Msk. til sig, saa kalder han af sin meest trofaste Svend, sit paalideligste Sendebud, og det er Sorgen og siger til ham: lil efter ham, hent ham ind, vig ikke bort fra hans Side. ... og ingen Qvinde kan slutte sig ømmere til hvad hun elsker end Sorgen.

Not8:44

=

Paulus skriver i Brevet til Philipp.: Glæder Eder, derpaa tænker jeg mig, hører han et Øieblik op, lyt nu den larmende Klagesang af Alle dem som mene, ikke at kunne være glade, de ydmygt sørgende, de stolt sørgende, de som skamme sig ved at sørge og de som sætte en Ære deri, og nu vedbliver han – og atter siger jeg: Glæder Eder.

Not8:45

=

Det er et stort Spørgsmaal, i hvilken Forstand man kalder det jødiske Folk det udvalgte; det lykkeligste var det ikke; det var snarere et Offer, som hele Mskheden krævede; Lovens og Syndens Smerte maatte det gjenngaa som intet andet Folk. Det var det udvalgte i samme Forstand som Digtere o: s: v: ere det ofte, ɔ: de ere de ulykkeligste.

=

Not8:46

... Og Noget kan Du jo dog altid udrette ved at give Glæden Vidnedsbyrd. Eller siger Du: hvorledes dette; Ingen veed jo hvad jeg lider ell. hvad jeg har lidt; min Sorgens Stie den er eensom og afsides, sjelden betraadt af en Vandrer. Men jeg vilde svare: er det Dig da af saa stor Vigtighed at Andre faae at vide paa det nøiagtigste, hvad Du lider, ell. mener Du, at det er din Betydning, at Du har lidt alle mulige Lidelser, saa naar

Du havde fundet Hvile i Verden, saa var Alt beroliget, ell. kan Du ikke lade Dig nøie med Mskets almindelige Lod; og kunde det dog ikke bane sig Vei. Eller mener Du, at dette skulde være umuligt, at Du, naar man ikke kjender dine Lidelser ikke vil kunne forstaae Dig! O den Lidendes Øre er dannet paa en egen Maade, og som den Elskendes Øre, skjøndt det hører alt Andet i Verden, egl. er dannet saaledes, at det blot hører den Elskedes Stemme, saaledes opfanger ogsaa den Lidendes Øre enhver Trøstens Stemme, og kjender den strax, naar det er den sande Trøstens Røst. Som Skriften siger, at Troen og Haabet uden Kj. kun er et lydende Malm og en klingende Bjelde, saaledes er ogsaa den Glæde der forkyndes uden at Smerten nævnes, kun et lydende Malm og en klingende Bjelde, der upaaagtet suser forbi den Lidendes Øre, den lyder for Øret men gjenlyder ikke i Hjertet, den berører Øret men gjemmes ikke deri; men denne Stemme, der bæver i Smerte og dog forkynder Glæde, ja den, den baner sig Vei ind gennem hans Øre og stiger ned i hans Hjerte, og gjemmes der.

Not8:47

=

Eller mener Du, at Din Sorg er saa forfærdelig, at hvad der nu hidtil har gjeldt som Sandhed, det skulde Dit Liv modbevise, at Gud med faderlig Omhu sørger for ethvert Msk., og ikke lader sig uden Vidnedsbyrd! Betænk det dog, Saa er da hiin evige Lov i Aandens Verden, skjønnere og mægtigere end hiin der i Naturen holder Himmellegemerne i deres bestemte afmaalte Gang, saa er den da ophævet, saa skal da Alt styrte sammen i Fortvivelse forfærdeligere end om Himmelegemerne styrtede sammen i rædsom Forvirring. Hvis det var Sandhed, hvis du virkelig var denne Udmærkede blandt Mske, der kunde sige Sligt med Sandhed – jeg er ikke feig – men jeg vilde dog sige til Dig – skjul Dig for Msk., skjul din Viisdom, lad dem leve i denne skønne Tro paa et faderligt Forsyn. Men det er ikke saa og jeg behøver ikke at bede Dig at flygte bort, men jeg siger trøst frem forkynd Din høitflyvende Viisdom, jeg frygter ikke. Som hin Troldmand Simon, der nævnes i de hellige Skrifter, der vilde flyve i Luften og Apostlene ydmygt bøiede sig til Jorden og bade, og han faldt ned.

Not8:48

=

Og ligesom den, der har Øre til at høre, ogsaa har Evne til at spørge, saa har Gud det ogsaa – han spørger til Dig, flittigere end Nogen Anden, han spørger til Dig; thi hvad er vel Samvittigheden Andet end et Spørgsmaal,? han spørger i dit Livs mangehaande Skjebner – og naar han da haver spurgt, da bøier han ligesom sit Øre til Dig for at høre, men Du vil ikke svare. –

=

Not8:49

Notanda.

ad philosophiam pertinentia.

Not8:50

d. 1 Dec.

I det som Werder hidtil har gennemgaaet er der to Punkter som jeg troer maa have Betydning for enhver dogmatisk Undersøgelse. Det ene er Overgangen fra »Werden« til »Daseyn«, det andet fra Foranderlighed til Uforanderlighed, Endelighed til Uendelighed. En[t]stehen (Nichts i Seyn) og Vergehen (Seyn i Nichts) er i hinanden dette udtrykt som Ro som Produkt er altsaa ikke werden, men was geworden ist ☺: Daseyn. Dette lyder smukt nok, men indeholder dog et reent Spil med Tidens Begreb som endnu ikke er givet og som jeg overhovedet ikke kan gives i Logiken. – Etwas og Anderes er ikke blot i hinanden, men Etwas er kun forsaavidt det er Anderes, og Anderes kun forsaavidt det er Etwas, de forme hinanden,. Bevægelsen fordobler sig. Paa den ene Side Etwas. Som an sich er det Etwas, som Væren for Andet er det Anderes – Anderes er an sich Anderes som væren for Andet er det Etwas. Men hvorved er altsaa Etwas – ved Anderes – og altsaa er Etwas ikke blot Anderes men nur Anderes og dette udtrykkes ved Andersseyn. men dette udtrykt som Eenhed er Forandring. – Endelighed er hvad am Ende ist. det Endelige er altsaa was gewesen ist. Men Uendelighed? det er Endeligheden der ikke er sig selv (U-Endelighed – begge Dele) altsaa er Uendelighed: was nicht gewesen ist. Forsaavidt nu dette skal være Udtryk for Endelighedens Betydning saa er denne jo aabenbart slet ikke skeet sin Ret. –

Not8:51

d. 6 Dec.

En Bemærkning til Bidrag om Philosophiens Forhold til Virkeligheden efter Hegels Mening, som man ofte bedst griber Hegel i hans leilighedsviis henkastede Ytringer, findes *Æsthetik* 3 D. p. 243.

Not8:52

=

Til Oplysningen om den filosofiske Forflygtigelse af det chr. Lærebegreb, tjener Læren om Aabenbaringen saaledes som den foredrages af Marheincke i hans

Dogmatik – den logiske Sætning det Endelige er det Uendelige, ogsaa med den Forklaring som Werder giver den, at Eftertrykket ligger paa det sidste Ord. Alt dette maa nøiagtig gennemgaaes, for om mulig at bringe Klarhed i denne Forvirring. – Ogsaa Læren om Guds-Billedet efter Marheinckes Foredrag er en saadan Forflygtigelse.

=

Not8:53

Et Sted, hvor Hegel selv synes at antyde Ufuldstændigheden af den blotte Tænken, at dog ikke Philosophie alene er det tilstrækkelige Udtryk for det msklige Liv, ell., at altsaa det personlige Liv ikke fuldbyrder sig i Tænkning alene, men i en Totalitæt af Existents-Arter og Udtryks-Maader. cfr. *Æsthetik* 3^d B p. 440 nederst

=